

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ МІЖПРЕДМЕТНОСТІ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ З БІОЛОГІЇ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

Жук А. Д., Барна Л. С.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Міжпредметність – це сучасний принцип навчання, який впливає на вибір змісту навчального матеріалу цілого ряду предметів, посилює системність знань учнів, активізує процес навчання, орієнтує на застосування комплексних форм організації навчання, забезпечуючи єдність навчально-виховного процесу.

Відповідно до мети середньої загальноосвітньої школи вивчення природничих дисциплін має забезпечити знання учнями фундаментальних законів природи, формування наукового світогляду учнів і сучасної природничо-наукової картини світу, розуміння глобальних проблем сучасності та комплексного підходу до їх розв'язання, ціннісного ставлення до природи, стратегії поведінки людини в біосфері. У зв'язку з цим у змісті предметів природничого циклу, зокрема, біології, повинні бути відображені об'єктивні взаємозв'язки між явищами природи. Для всебічного розкриття об'єктивно існуючих і діючих взаємозв'язків у природі вивчення навчальних предметів має бути взаємоузгодженим. Особливої уваги заслуговує проблема систематичного здійснення зв'язків між предметами навчальної програми [1].

З допомогою міжпредметних зв'язків вчитель у співпраці з іншими вчителями предметниками здійснює цілеспрямоване вирішення комплексу навчально-виховних завдань. Вчителі відчують труднощі в реалізації міжпредметних зв'язків на практиці. Сучасний вчитель повинен вміти творчо здійснювати міжпредметні зв'язки на уроках і у позакласній роботі. Для цього йому необхідно володіти теоретичними питаннями і свідомо застосовувати методичні рекомендації, шукаючи нові шляхи використання міжпредметних зв'язків у навчанні із врахуванням нових програм і вимог сучасної школи.

І. Г. Песталоцці стверджував, що процес навчання повинен бути побудований таким чином, щоб з одного боку, розмежувати між собою окремі предмети, а з іншого – об'єднати у нашій свідомості схожі споріднені, вносячи тим самим велику ясність у наші уявлення і після певного їх з'ясування підняти до чітких понять [2].

З метою з'ясування стану реалізації досліджуваної проблеми у шкільній практиці, нами був проведений констатуючий експеримент, який показав, що 95 % анкетованих вчителів вважають за доцільне використовувати міжпредметні зв'язки і використовують їх у своїй практичній діяльності. Більшість вчителів вважають, що міжпредметні зв'язки можна використовувати на різних етапах уроку залежно від його типу, але найбільш доцільно це робити на етапах актуалізації опорних знань, вивчення нового матеріалу. На думку анкетованих вчителів біології найбільш успішно використовувати міжпредметні зв'язки можна при вивченні таких тем з біології: «Транспортування речовин», «Дихання», «Опора та рух», «Виділення та терморегуляція», «Зв'язок організму із зовнішнім середовищем. Сенсорні системи», «Хімічний склад клітини», «Обмін речовин та перетворення енергії» тощо.

76 % анкетованих вчителів у своїй практичній діяльності використовують інтегровані уроки. Наприклад: «Біополімери: поняття про їх будову та конформацію» (інтегрований урок біології та хімії), «Значення води у природі» (інтегрований урок біології, географії та хімії). Як показало анкетування у шкільній практиці має місце проведення позакласних заходів на міжпредметній основі: хіміко-біологічні вікторин, КВК, вечорів, екскурсій, конференцій тощо. Частина вчителів у своїх анкетах зазначили, що реалізація міжпредметних зв'язків у шкільній практиці могла б бути ефективнішою якби було більше методичних матеріалів, де б висвітлювалась дана проблема, наводились розробки уроків, позакласних заходів з використанням міжпредметних зв'язків. Гальмує цей процес також недостатня обізнаність вчителів зі змістом інших навчальних предметів та окремих питань, які знаходяться «на стику» наук.

Під час вивчення шкільного курсу біології реалізація

міжпредметних зв'язків повинна спрямовуватись на формування загальної наукової картини світу на основі засвоєння опорних понять: форми руху матерії, рівні організації матерії, атом, молекула, клітина тощо.

Список використаних джерел

1. Маслова В. Р., Ткачова Л. І., Ткачова Л. В., Шайдурова С. О. Формування міжпредметних компетентностей у процесі вивчення шкільного курсу біології: Навч.-метод. посібник. Луганськ: СПД Резніков В.С., 2009. 208 с.
2. Песталоцци И. Г. Избранные педагогические произведения: В 2-х томах. М.: Педагогика, 1981., Т. 1. С. 334.

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ З БІОЛОГІЇ

Бринжак Н. В., Барна Л. С.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Здоров'я людини належить до найважливіших проблем, що протягом тривалого часу не втрачають своєї актуальності. Актуальність проблеми збереження здоров'я дітей та молоді, збільшення тривалості людського життя особливо загострюється впродовж останніх десятиліть на тлі переходу від індустріальної цивілізації до постіндустріальної, бурхливого розвитку науково-технічної революції, дії широкого спектру чинників довкілля, під впливом яких людина перебуває протягом усього життя.

Посилення уваги до проблем здоров'я знайшло відображення у прийнятті «Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі» (25 травня 2020 р.).

Мета здоров'язберігаючих освітніх технологій навчання – забезпечити школяреві можливість збереження здоров'я упродовж навчання в школі, сформуванню в нього необхідні знання, вміння і навички щодо здорового способу життя, навчити використовувати набуті знання в повсякденному житті.